

Klimatkontrakt 2030

Mellan Kristianstads kommun och myndigheterna
Energimyndigheten, Vinnova, Formas, Tillväxtverket,
Trafikverket, Naturvårdsverket samt Viable Cities.

VERSION 2023

Klimatkontrakt 2030

Innehåll

Klimatkontrakt 2030.....	4
1. Syftet med Klimatkontrakt 2030.....	5
2. Parter.....	5
3. Kommunens åtaganden.....	5
3.1. Kommunens klimatmål.....	5
3.2. Strategi.....	7
3.3. Organisation och ledning.....	7
3.4. Samverkan med näringsliv, akademi och medborgare.....	8
3.5. Klimatinvesteringsplan.....	10
3.6. Digitalt stöd för genomförandet.....	11
3.7. Innovationsnav för klimatneutrala kommuner.....	12
3.8. Klimatanpassning.....	12
3.9. Klimatsmart mobilitet.....	13
3.10. Rapportering och uppföljning.....	14
4. Viable Cities åtaganden.....	15
4.1. Samordning Klimatkontrakt 2030.....	15
4.2. Smart policyutveckling.....	16
4.3. Innovation.....	16
4.4. Samordnad finansiering.....	16
4.5. Samspel med EUs mission klimatneutrala städer.....	17
5. Myndigheternas åtaganden.....	17
5.1. Smart policyutveckling.....	17
5.2. Stöd till forskning, innovation och utveckling.....	18

5.3. Samordnande insatser kring finansiering.....	18
5.4. Deltagande i europeiska initiativ för hållbara städer.....	19
6. Strategiska utvecklingsprojekt 2024.....	19
6.1. Governance.....	20
6.2. Klimatinvesteringsplaner.....	20
6.3. Konkurrenskraft genom omställning.....	21
6.4. Medborgarengagemang.....	22
6.5. Systemdemonstratorer.....	22
6.6. Mission klimatneutrala städer 2030 internationellt.....	23
7. Gemensamt arbete kring uppföljning, utvärdering och uppdatering.....	23
7.1. Viktigaste uppdateringar för kommunen.....	24
7.2. Mest angelägna erfarenheter att dela för kommunen.....	24
7.3. Viktigaste uppdateringar för Viable Cities.....	25
7.4. Viktigaste uppdateringar för myndigheterna.....	27
9. Kontraktet.....	29
Klimatkontrakt 2030.....	30
Bilaga 1 - Länkar till dokument.....	31

Klimatkontrakt 2030

Klimatfrågan är vår tids största utmaning. En samhällsutmaning som är både lokal och global och samtidigt ömsesidigt förstärkande av andra samhällsutmaningar som på ett fundamentalt sätt påverkar samhällets utveckling och hotar förutsättningarna för jorden. De arbetssätt vi hittills använt för att traditionellt utveckla vårt samhälle räcker inte längre. Vi måste arbeta på helt nya sätt. Tillsammans bygger vi en rörelse bland många aktörer i samhället för att nå missionen Klimatneutrala städer 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser.

Klimatkontrakt 2030 är ett verktyg för att nå detta. Det är ett långsiktigt åtagande som säkrar ett utvecklat samarbete mellan städerna och den statliga nivån. Utgångspunkten för arbetet är att ett ökande antal svenska kommuner och samhällen samlar en bredd av aktörer och mobiliserar på många nivåer – lokalt, regionalt, nationellt, internationellt – för att bana väg för snabbare omställning till klimatneutralitet och hållbarhet i Sverige, Europa och världen. De städer och myndigheter som tillsammans med Viable Cities arbetar med Klimatkontrakt 2030 är föregångare som har ambitionen att bana väg för en bredare omställning som involverar många fler.

Klimatkontrakt 2030 är ett verktyg för att utveckla en mer ändamålsenlig samhällsstyrning vilket benämns som governance. Governance innebär att många aktörer på olika styrvivåer arbetar tillsammans för att gemensamt gå bortom det man som enskild aktör har direkt rådighet över för att förverkliga mål och mission. Det innebär ett systemskifte mot ett helhetstänkande inom offentlig förvaltning och en mer nätverksbaserad styrning.

Governance syftar på processen och strukturen för att styra, leda och reglera en organisation, ett samhälle eller ett system. Det handlar om hur beslut tas, hur mandat och ansvar fördelas, och hur regler och riktlinjer upprätthålls och efterlevs. Det är en komplex process som involverar politiska, ekonomiska, tekniska och sociala aspekter som i sin tur kräver samarbete och engagemang från en bredd av samhällsaktörer.

Klimatkontrakt 2030 skapar ett sammanhang som katalysator för nya, innovativa former av samarbete mellan städer, näringsliv, akademi, forskningsinstitut och civilsamhälle och bidrar därmed till utvecklad governance. Detta stärker förutsättningarna att mobilisera och driva en gemensam hållbar utveckling i en nutid och ett samhälle som i allt högre grad präglas av komplexitet.

Tillsammans bygger vi förmåga steg för steg att ställa om snabbare!

1. Syftet med Klimatkontrakt 2030

Syftet med detta Klimatkontrakt är att öka tempot i klimatomställningen i städer inom ramen för Agenda 2030 och samtidigt bidra till en fortsatt återhämtning och utveckling av svensk ekonomi i en tid som präglas av flera sammanlänkade kriser.

Klimatkontraktet uttalar parternas avsikt att höja ambitionen inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning. Klimatkontraktet ger även Sverige och svenska städer goda förutsättningar att vara internationella föregångare i städernas klimatomställning. Detta ska uppnås genom ömsesidiga och långsiktiga åtaganden om insatser från de undertecknande statliga myndigheternas, innovationsprogrammet Viable Cities och kommunens sida.

2. Parter

Parter i Klimatkontrakt 2030 är:

- Kristianstads kommun.
- Myndigheterna: Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas), Naturvårdsverket, Statens Energimyndighet (Energimyndigheten), Tillväxtverket, Trafikverket och Verket för innovationssystem (Vinnova).
- Strategiska innovationsprogrammet Viable Cities¹.

3. Kommunens åtaganden

3.1. Kommunens klimatmål

Kristianstads kommuns arbete med miljö, klimat och energi ska bidra till internationella, nationella och regionala åtaganden och kommunen ska fortsatt vara i framkant inom arbetet med ekologisk hållbarhet. Kristianstads kommun ska föregå med gott exempel och styra utvecklingen mot ett klimatsmart samhälle med en rik, välmående natur. Kristianstads kommuns klimat- och miljöplan 2023-2027 är central för kommunens arbete med ekologisk hållbarhet och fastslår följande mål med avseende på kommunen som geografiskt område:

- Kristianstads kommun ska vara fossilbränslefri år 2034
- År 2030 ska de konsumtionsbaserade utsläppen uppgå till max 5 ton per invånare

¹ Viable Cities är ett strategiskt innovationsprogram som finansieras av Energimyndigheten, Vinnova och Formas. Programmet har en löptid från 2017 till 2030 och har cirka 130 medlemmar, Vårdorganisation är KTH.

- Den förnybara elproduktionen ska uppgå till minst 500 GWh år 2030
- År 2030 ska 100 GWh solel per år produceras i kommunen
- Energianvändningen per person i Kristianstad ska minska med 40 % till år 2030 jämfört med 2008
- År 2030 ska minst hälften av alla resor i kommunen företas med gång, cykel eller kollektivtrafik

Dessutom ingår följande mål för kommunorganisationen:

- År 2025 ska kommunens egna fordon drivas med fossilfritt drivmedel
- År 2028 ska kommunens egna arbetsmaskiner, arbetsfordon och arbetsredskap drivas med fossilfritt drivmedel
- År 2025 ska de kommunala solenergianläggningarnas samlade effekt uppgå till minst 5 MW
- Från och med planens antagande ska energianvändningen i den egna verksamheten (el och värme) minska med minst 1,5 % per golvyta och år

Målen i klimat- och miljöplanen med tillhörande åtgärdsbeskrivning och uppföljning utgör ett centralt styrdokument för att minska klimatpåverkan inom Kristianstads kommun och strävan för klimatneutralitet. Transportsektorn och jordbrukssektorn är de två största utsläppssektorerna i Kristianstads kommun och står för en tredjedel vardera av Kristianstads territoriella växthusgasutsläpp. För att nå klimatneutralitet 2030 behöver dessutom markens förmåga att lagra kol öka. Mer om hur Kristianstad arbetar med omställningen i dessa två sektorer anges längre fram i detta dokument.

Under 2023 har 10 företag signerat lokala klimatkontrakt med Kristianstads kommun. För 2024 är målet att ytterligare 15 företag och föreningar ska signera lokala klimatkontrakt och bli aktiv part i den lokala omställningsarenan.

För 2024 kommer Kristianstads kommun vidta följande för att accelerera klimatomställningen lokalt och säkerställa riktningen mot klimatneutralitet 2030 i enlighet med missionen:

- Utredda om det finns kommunägd mark som kan avsättas för innovation och test av kolinlagrande metoder i jordbruksmark, anläggande av våtmarker eller andra åtgärder för att öka mängden kol i marken. Utredningen ska även omfatta möjlighet till ekonomisk ersättning till markägare.
- Kommunen ska tillsammans med relevanta aktörer i kommunen samlas kring ett koncept för ett klimatneutralt, hållbart och resiliert livsmedelssystem i Kristianstad. Syftet är att enas kring ett gemensamt koncept samt identifiera hinder, möjligheter, rådighet, åtgärder och ansvar för att uppnå detta. Som en del av detta koncept

ingår att ta fram en gemensam bild över kommunorganisationens olika roller som påverkar livsmedelssystemet och en gemensam riktning för hur kommunens verksamheter kan möjliggöra, stimulera och understödja ett klimatneutralt, hållbart och resiliellt livsmedelssystem.

- Genomföra en större satsning som riktar sig till kommunens medborgare för att nå antaget mål i klimat- och miljöplanen: *År 2030 ska hälften av alla resor i kommunen företas med gång, cykel eller kollektivtrafik.* Satsningen omfattar samlad extern kommunikation och aktiviteter kring hållbara resvanor med fokus på beteendeförändring. Satsningen ska innefatta en större insats där ett betydande antal medborgare får möjlighet prova nya resvanor. Satsningen ska bedrivas tillsammans med företag och organisationer som har signerat lokala klimatkontrakt.

3.2. Strategi

Kristianstads kommun arbetar mot Vision 2030 "Vi lyfter tillsammans". Visionen preciseras i den strategiska färdplanen som prioriterar bland satsningarna. Strategisk färdplan 2021–2024 innebär ökade hållbarhetsambitioner med målformuleringen: "Kristianstad ska vara en ekologiskt, ekonomisk och socialt hållbar kommun, med rik, välmående natur och klimatsmarta samhällen präglade av minskad segregation och hög medborgerlig delaktighet." Till målområdet hör tre ekologiska resultatindikatorer inom områdena minskade växthusgasutsläpp från transporter, stärkt biologisk mångfald och reducerade avfallsmängder. Arbetet pågår med att ta fram en ny strategisk färdplan som ska gälla 2025–2028.

En strategi för hållbar utveckling i Kristianstads kommun som syftar till att fastslå hur kommunkoncernens olika verksamheter ska arbeta med hållbar utveckling är under framtagande. Strategin innehåller inga nya mål utan fokuserar kring organisation, styrning, processer, lärande och samverkan. Strategin har arbetats fram under 2023 av den koncernövergripande hållbarhetsgruppen där ett huvudnummer var en fysisk workshop i augusti på vilken chefer, tjänstepersoner och politiker från kommunens olika förvaltningar och bolag arbetade tillsammans.

Det finns en rad andra styrdokument som påverkar klimatomställningen och hållbarhetsarbetet i Kristianstads kommun, exempelvis översiktsplan, trafikstrategi, plan för anpassning till ett förändrat klimat och grönstrategi.

3.3. Organisation och ledning

Kristianstads kommuns klimatstrategiska arbetet utgår från den nystartade hållbarhetsenheten på avdelningen för tillväxt och hållbar utveckling på kommunledningskontoret. Enheten har det kommunövergripande strategiska ansvaret att leda och utveckla kommunens hållbarhetsarbete i linje med Agenda 2030. På enheten finns strategier inom klimat, miljö och social hållbarhet,

internationella samarbeten, klimat- och energirådgivare samt projektledare för en rad koncernövergripande hållbarhetsprojekt. Enheten leder den hållbarhetsgrupp med representation från kommunen samtliga förvaltningar och bolag som arbetar med strategi för hållbar utveckling i Kristianstads kommun.

Klimatneutrala Kristianstad 2030 processleds av hållbarhetsenheten under ledning av en styrgrupp. Projektets partners utgörs av Kristianstads kommun, Krinova Incubator & Science Park, Högskolan Kristianstad, Hushållningssällskapet Skåne och Region Skåne. Även den ideella föreningen Naturskyddsföreningen i Kristianstad Bromölla ingår som intressent i projektet. Representanter för dessa organisationer utgör en projektgrupp samt är uppdelade i två omställningsteam för transporter respektive jordbruk, de två sektorer med störst klimatpåverkan i Kristianstads geografiska område.

3.4. Samverkan med näringsliv, akademi och medborgare

Kristianstad är en livsmedelskommun, de gröna näringarna är ett viktigt nav i kommunens utveckling och mycket innovation sker redan inom segmentet livsmedel. Producenterna i kommunen spelar en viktig roll för Sveriges självförsörjningsgrad av livsmedel och denna position ska stärkas. Genom goda samarbeten, innovation, nytänkande och mod kan jordbrukssektorn vara en möjliggörare för att nå missionen. Ambition är att sektorsövergripande och tillsammans – kommun, näringsliv, akademi, konsumenter, lantbrukare och samarbetspartners - skifta till en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar livsmedelskedja med minimal klimatpåverkan. Flera stora livsmedelsföretag skriver lokala klimatkontrakt med Kristianstads kommun och detta kommer utgöra en viktig arena och plattform.

Transition Lab Forum 13 ägde rum i Kristianstad på temat "Ett hållbart livsmedelssystem för resilienta och klimatneutrala städer" och gav en viktig skjuts i arbetet framåt. Kristianstads kommun som geografiskt område är en bra utgångspunkt för att synliggöra nödvändiga förändringar i livsmedelssystem för att säkra framtidens livsmedelsproduktion samt för att synliggöra kommunens olika roller och påverkansmöjlighet i hela livsmedelssystemet.

Samtidigt som livsmedelssektorn är en stark sektor i Kristianstad som bidrar till många positiva värden så väl som till attraktivitet, tillväxt och utveckling av kommunen har sektorn en betydande negativ klimat- och miljöpåverkan i kommunen. De territoriella utsläppen från jordbrukssektorn utgörs till största del av metanutsläpp från djurens matsmältning, användning av konstgödsel samt andra typer av gödsel så som kogödsel och skörderester som gödsel. Därutöver sker ständigt läckage av växthusgaser från dränerade våtmarker. Dessa utsläpp från markanvändningssektorn redovisas enbart på nationell nivå, men motsvarar enligt en kandidatuppsats uppskattningsvis 23% av de territoriella utsläppen i Kristianstads kommun.

Tillsammans med ledande aktörer nationellt, regionalt och lokalt har Kristianstads kommun under 2023 börjat utforska hur mängd kol i jordbruksmark kan öka med utgångspunkt i kommunens arrendeavtal samt genom livsmedelsföretagens värdekedjor. Hinder, utmaningar, åtgärder och potential har identifierats och summeras i en metod som delas publikt. Parallellt med detta utforskas våtmarker och återvätning av utdikade torvjordar i praktiken och även detta är sammanställt i en öppen kunskapsbank. Arbetet med att öka mängden kol i jordbruksmark har synliggjort kopplingarna mellan mark, produktion, resiliens och självförsörjning nu och i framtiden och samt gett viktiga insikter för arbetet framåt. Utveckling av metoder för kolinlagring samt återvätning kommer fortsätta under 2024.

Lokala klimatkontrakt har utvecklats under 2023 för att utgöra en gemensam plattform och för att skapa lokala omställningsarenor i Kristianstad. Under 2023 kommer ett tiotal företag signera lokala klimatkontrakt med Kristianstads kommun genom att fastslå egna åtagande för att accelerera klimatomställningen. Respektive signerande part anger tre egna åtagande vilka antingen ska generera en direkt utsläppsminskning eller vara ett tydligt bidrag till vår lokala omställningsarena. Kristianstads kommuns åtagande är samma i alla kontrakt och utgår från gällande klimat- och miljöplan. Under 2024 kommer fler företag, föreningar och organisationer att signera lokala klimatkontrakt. Kristianstads kommuns åtagande i de lokala klimatkontrakten är följande:

- Klimat- och hållbarhetsfrågor ska genomsyra hela kommunorganisationen; från vision och strategi till verksamhet och uppföljning
- Pressa ner utsläppen av växthusgaser, möjliggöra fler cirkulära flöden, öka energieffektiviteten samt öka produktionen av förnybar energi i kommunen
- Öka andelen resor i kommunen som företas med gång, cykel eller kollektivtrafik och minska antalet bilresor
- Främja nya lösningar och innovationer genom att efterfråga klimatsmarta och hållbara produkter och tjänster i upphandling

Samverkan med medborgare genom idéburen sektor sker på en rad olika sätt, bland annat genom samrådsgrupp för klimatet där organisationsföreträdare, politiker och tjänstepersoner diskuterar klimatomställning och hållbar utveckling. Inom ramen för överenskommelsen om samverkan mellan Kristianstads kommun och den idéburna sektorn anordnas årligen dialogkonferens och olika tematräffar. Inom Stadsutveckling Näsby genomförs återkommande dialoglokal, målgruppsspecifika aktiviteter för samskapande och det har genomförts en lyckad medborgarjury i samband med en upphandling av offentlig konst. Det finns flera projekt i uppstartsfas kring cykelinfrastruktur i vilka medborgare kommer involveras i tidiga skede för förankring, synpunkter och slutresultat mer i linje med kristianstadsborna behov. Under 2023 har skolelever fått möjlighet att i ett digitalt verktyg peka ut otrygga platser längs deras

skolvägar. Åtgärder har till stor del vidtagits av tekniska förvaltningen för att avhjälpa utpekade otrygga platser. Verktuget och metoden utvärderas och utvecklas med målet att detta ska bli en årlig återkommande aktivitet. Ett cykelråd kommer lanseras inför 2024 som ett dialogforum mellan kommunala tjänstepersoner och cyklister i kommunen för att förbättra förutsättningar för cykling.

Högskolan Kristianstad är en viktig partner inom många utvecklingsområden och projekt. En följeforskare inom offentlig styrning från Högskolan Kristianstad deltar i Klimatneutrala Kristianstad 2030 samt i arbetet med hållbarhetsstrategi. Därtill pågår flera dialoger kopplat till innovation, studentsamverkan, folkhälsa, FOHRK (Centre for Food, Health and Retail), design och medborgardelaktighet. Studenter på miljöstrategiprogrammet genomför Imagine-event med utmaning från Klimatneutrala Kristianstad 2030. Senaste utmaningen som studenterna fick innovera kring var: "Vad finns det för glömda resurser i livsmedelskedjan och hur kan dessa glömda resurser förvaltas, förädlas, utvecklas, effektiviseras eller cirkuleras?". Dialog pågår kring ett nytt KTP-projekt med Klimatneutrala städer-missionen som plattform och där Kristianstad, Lund, Malmö och Helsingborg alla ser behov och möjligheter. Samtliga skånska universitet är med i diskussionen som IUC leder konceptualiseringen kring.

3.5. Klimatinvesteringsplan

Omfattande investeringar behöver ske inom Kristianstads kommuns geografiska område kommande år om vi ska klara av att minska utsläppen av växthusgaser, möta behovet av en snabb klimatomställning och anpassa samhället utifrån ett förändrat klimat och dess effekter. Klimatinvesteringsplan är ett viktigt verktyg för att belysa gapet mellan nuläge och antagna klimatmål men också för att synliggöra mervärden, kostnadsbesparingar och möjlighet till extern finansiering för utvecklingen i Kristianstads kommun. Syftet med klimatinvesteringsplanen är att tydliggöra kopplingen mellan klimatomställningen, finansiella processer och ekonomisk styrning. Klimatinvesteringsplanen ska ge en samlad bild av de investeringar som behöver göras av såväl offentliga som privata aktörer för att nå klimatmålen.

Kristianstads kommuns arbete med klimatinvesteringsplan bedrivs på olika nivåer och utgörs av olika processer. På en övergripande nivå används Viable Cities Finance Dashboard, där ett första steg utgörs av att visualisera förväntade framtida utsläpp baserat på antagna mål, styrmedel och åtgärder på såväl EU-nivå som på nationell och lokal nivå. Processen ska illustrera det nödvändiga investeringsbehovet fördelat mellan samhällsaktörer för att täppa till gapet mellan beräknad och nödvändig utsläppsminskning. Arbetet är en del av det EU-finansierade projektet AT LAST, som syftar till att accelerera omställningen genom olika typer av stödstrukturer för planering, implementering och genomförande.

Syftet med den strategi för hållbar utveckling som är under framtagande är att accelerera den hållbara omställningen i kommunen, detta genom att integrera ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet i kommunens styr- och stödprocesser. Strategin ska säkerställa att både grunduppdrag och strategiskt utvecklingsarbete genomförs med hänsyn till samtliga tre dimensioner av hållbarhet. Via detta arbete knyts klimatomställningen till ordinarie processer som exempelvis styrning och ledning och budget- och beslutsprocesser.

Parallellt har ett arbete inletts med klimatinvesteringsplaner ur ett bottom-up perspektiv, för att undersöka hur klimatinvesteringsplaner kan växa fram ur en mer verksamhetsnära skala som sedan successivt skalas upp och ökar i omfattning. Vi kommer inledningsvis undersöka hur en klimatinvesteringsplan för en kommunal förvaltning och ett kommunalt bolag kan tydliggöra kopplingen mellan klimatomställning, investeringsbehov, driftkostnader och ekonomisk styrning för att nå målen i klimat- och miljöplanen. Genom att börja i mindre skala och steg för steg bygga vidare till en mer heltäckande klimatinvesteringsplan säkerställs förankring, lärande och involvering. Syfte och nytta blir tydligare för fler vilket möjliggör att fler personer, verksamheter och aktörer ser behovet av klimatinvesteringsplaner.

3.6. Digitalt stöd för genomförandet

Under 2023 har vi arbetat med att utvärdera olika alternativ och se över de program och digitala tjänster för uppföljning av klimatarbetet som vi har tillgång till i kommunen. Det pågår ett förvaltningsövergripande arbete inom kommunens kvalitetsarbete för att få ett målstyrningssystem på plats som kan samla planer, mål och åtgärder inom kommunen för att enklare kunna följa upp måluppfyllnadsgraden av olika insatser.

Under 2024 avser Kristianstads kommun att vidareutveckla arbetet med löpande insamling av klimatdata samt att undersöka vilka möjligheter som finns framåt för att skapa en plattform som visar utvecklingen, vilka gap som finns till antagna målsättningar och som synliggör lokala initiativ från privatpersoner, företag och organisationer som bidrar till klimatomställningen. Viable Cities finansiella dashboard används i nuläget för att visualisera vad som behöver göras lokalt, hur prognosen ser ut samt vilka gap som finns mellan beslutade åtgärder och mål.

Möjligheterna att löpande samla in detaljerade och högupplösta resdata ska undersökas, för att få en sammanhängande bild över resvanorna i kommunen. Detta är ett viktigt underlag att förstå hur människor resor, mellan vilka start- och målpunkter och med vilka färdmedel och att kunna utgå från vid planering av beteendepåverkande åtgärder samt infrastrukturåtgärder.

3.7. Innovationsnav för klimatneutrala kommuner

Krinova Incubator & Science Park har som uppdrag att öka attraktionskraften och tillväxten för Kristianstad och nordöstra Skåne och är ett nav för samverkan. Krinova är Sveriges första och största inkubator med livsmedel som profilområde. Krinova är en betydelsefull aktör för arbetet med innovation lokalt i Kristianstad och Skåne. Inom ramen för Klimatneutrala Kristianstad 2030 har Krinova fyra fokusområden. Syftet med dessa är att skapa en serie av samverkande aktiviteter som kombinerar näringslivets kommersiella drivkrafter med de offentliga samhällsutmaningarna:

- Primärproduktionsstöd
- Grön affärsmässighet
- Missionsbaserade event
- Hållbar mötesplats

Högskolan Kristianstad är en annan viktig aktör på den lokala innovationsarenan genom koncept som Imagine och innovationsutbildningar till högskolans lärare. Högskolan Kristianstad strävar efter att utbilda Sveriges mest innovativa studenter. Oavsett om högskolans studenter kommer att driva bolag, arbeta inom välfärdssektorn eller på ett företag ska studenterna ha ett innovativt förhållningssätt.

Genom lokala klimatkontrakt kommer näringslivets behov och utmaningar att synliggöras och utgöra en grund för starkt lokalt innovationsarbete för att bygga broar och hitta nya lösningar för och mellan företag, organisation och offentlig verksamhet.

3.8. Klimatanpassning

Kristianstads kommun har blivit utvald som ett pilotområde i Europa som en del av EU:s mission inom klimatanpassning. Syftet med missionen "Adaption to Climate Change" är att stötta regioner och kommuner att utveckla klimatanpassade och resilienta samhällen till år 2030. Kristianstad har mångårig erfarenhet av att arbeta med klimatanpassning och är en av de kommuner i Sverige som brukar placera sig högt i rankingar inom området. Det ständigt närvarande översvämningsshotet har skapat en medvetenhet och gjort att kommunen kontinuerligt arbetar med att anpassa sig till kommande klimatförändringar. Stadens översvämningsskydd och arbetet med skydd och förvaltning av kusten är exempel på pågående arbeten. Genom att ansluta sig till missionen blir kommunen en del av det europeiska nätverket och får tillgång till en gemensam plattform med verktyg, goda exempel och stöttning kring olika former av finansieringsmöjligheter. Det finns flera kopplingar mellan missionen om klimatanpassning och Viable Cities mission om klimatneutrala städer.

Enligt Kristianstads kommuns plan för anpassning till ett förändrat klimat är visionen att kommunen ska utvecklas så att de negativa konsekvenserna av klimatförändringarna för människa, natur och ekonomi hanteras och möjligheter tas tillvara. Det innebär bland annat att kommunen tar hänsyn till höjd havsnivå och skydd av grundvattnet i alla relevanta beslut.

Kristianstads kommun är av myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) angett som ett område med betydande översvämningsrisk, både från havet och från Helge å som rinner genom staden Kristianstad. Stadens låglänta läge, höga flöden i Helgeå, kraftiga skyfall och den pågående havsnivåhöjningen i takt med klimatförändringarna utgör en allvarlig hotbild. Kommunen har antagit en utbyggnadsplan för ett fullständigt vallskydd, som ska skydda Kristianstad mot översvämning i mer än 100 år. Planen tar höjd för extrema nivåer med avseende på flöden i Helge å och havsnivåhöjning. En avsikt med planen är att den ska ge förutsättningar för en fortsatt utveckling av staden i enlighet med kommunens översiktliga planering.

I kommunens kust- och havsplan anges strategier och riktlinjer för hur kusten och havet kan användas samt för hur stigande havsnivåer utmed kust och inland kan mötas. Flera utredningar har pekat ut ett antal områden längs Kristianstads kommuns kustlinje som extra erosionskänsliga. Med stigande havsnivåer kommer erosionsproblematiken att öka längs större delen av kommunens kust. Sedan 2019 bedrivs ett intensivt arbete i en förvaltningsöverskridande kustgrupp med åtgärder för skydd och förvaltning av kusten. Kommunen är i slutskedet vad gäller de undersökningar och utredningar som behövs för att kunna ansöka om tillstånd för att genomföra strandfodring vid de mest erosionsutsatta stränderna. Kommunen avser även att anlägga naturbaserade stenrev, för att begränsa stranderosionen genom att dämpa vågenergin och samtidigt främja den biologiska mångfalden.

3.9. Klimatsmart mobilitet

Under 2023 har en rad initiativ tagits för att stärka förutsättningarna för klimatsmart mobilitet i Kristianstads kommun. Inom transportsektorn behöver utsläppen minska genom mer energieffektiva fordon, förnybara drivmedel och ett mer transporteffektivt samhälle där trafikarbetet med personbil och lastbil minskar. Detta kräver bland annat en överflyttning av resor och transporter från bil till mer hållbara färdmedel så som gång, cykel och kollektivtrafik. Parallellt med detta behöver fossila bränslen inom transportsektorn fasas ut, laddinfrastruktur byggas ut och åtgärder vidtas för att minska behovet av att transporter. En mobility management-plan är under framtagande för att adressera beteendepåverkande åtgärder så väl som kommunikation kring hållbart resande. En del initiativ görs inom ramen för pågående exploaterings- och byggprojekt, exempelvis en översyn av nyttjandegrad av parkeringsplatser, hållbar mobilitet i detaljplaner och förtätningsprojekt i centrum samt kommunikation och beteendepåverkande åtgärder inför större

infrastrukturprojekt. Därutöver har ett antal potentialer identifierats för arbetet framåt, nedan följer några exempel.

Ett Formas-finansierat projekt pågår inom ramen för utlysningen "klimatneutrala och inkluderande städer" i vilket samskapande metoder utforskas för att bättre förstå de bakomliggande orsakerna till färdmedelsfördelningen för resor från Näsby respektive Åhus. Samtal med medborgare är centralt i projektet som genomförs i samarbete mellan Kristianstads kommun och Högskolan Kristianstad.

Region Skåne (Skånetrafiken) genomför en mobilitetsutredning med fokus på de fysiska förutsättningarna för kollektivtrafik och mikromobilitet för resande mellan Åhus-Kristianstad. Utredningen görs i tätt samarbete med Kristianstads kommun för ett helhetsperspektiv kring utmaningar och möjligheter för ökad andel hållbart resande inom orten Åhus och mellan Åhus och Kristianstad.

Ängamöllan är en nyetablerad företagspark i Kristianstad som tillsammans med handelsområde Härlöv rymmer många olika företag, verksamheter och produktionsanläggningar. Det är två områden som genererar mycket resor av personer så väl som transporter av varor och material. Inom dessa två område finns stor potential för industriell symbios och samverkan mellan privata företag och offentliga verksamheter kring utveckling av hållbara transportsystem så väl som energilösningar.

Kristianstads kommun är en till ytan stor kommun och en betydande del av resandet kan i nuläget inte ersättas med kollektivtrafik eller cykel. Många invånare är beroende av bil i sin vardag då det saknas rimliga alternativ. Samåkning har potential att bli ett reellt alternativ för såväl arbetspendling som fritidsresor och resor till evenemang och besöksmål. Under 2024 ska denna potential undersökas närmare tillsammans med aktörer, evenemang och behovsägare.

Kristianstads kommun har under ett antal år processlett ett omfattande arbete kring "Levande stadskärna" tillsammans med näringsliv, fastighetsägare och intressenter i centrum. Frågor kring trafik, mobilitet, transporter och handel är bärande delar i arbetet och kommer arbetas med under 2024 och framåt.

3.10. Rapportering och uppföljning

Kristianstads kommunen följer upp klimatarbetet i en årlig klimatredovisning. Vidare arbetas det med en sammanställning som ska visa utvecklingen av klimatarbetet hittills, hur långt vi når med redan antagna åtgärder samt belysa vilka gap som finns för att nå uppsatta mål.

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för uppföljning av det samlade klimatarbetet. Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att planera in och följa upp egna åtgärder och rapportera detta till kommunstyrelsen. Kommunen arbetar för att

utveckla en samlad rapportering och uppföljning av hållbarhetsarbetet och för att integrera detta i ordinarie årsredovisning.

Uppföljning av omställningstakt och progression för att nå missionen sker genom delrapporteringar till Energimyndigheten samt i övrigt inom de ramar som Viable Cities sätter upp.

4. Viable Cities åtaganden

Innovationsprogrammet Viable Cities genomförs i bred samverkan, för att bidra till att ställa om till klimatneutrala städer 2030 som en del i det svenska åtagandet att uppfylla mål i Agenda 2030 och Parisavtalet. I detta ingår att vara internationella föregångare i städers omställning.

Viable Cities arbetar med en bredd av aktörer på tvärs över vetenskapliga discipliner, branscher och samhällssektorer. Det kopplar samman excellenta forskningsmiljöer med stora och små företag inom en rad branscher samt offentliga verksamheter och civilsamhällesorganisationer.

Inom ramen för den roll som Viable Cities har som strategiskt innovationsprogram kommer programmet att verka för följande:

4.1. Samordning Klimatkontrakt 2030

Det sker nu en allt snabbare mobilisering kring omställningen lokalt, nationellt och internationellt där klimatkontrakten används som verktyg. Det kräver en bättre förmåga att samordna arbetet och kontinuerligt vidareutveckla kontrakten för att åstadkomma; uppskalning, breddning, replikerbarhet, prioritering samt en mer effektiv samordning av möten och dialoger mellan aktörerna.

Viable Cities programkontor utvecklar därför en samordningsfunktion för Klimatkontrakt 2030 i Sverige för att ytterligare stödja processen med klimatkontrakt där myndigheternas, kommunernas och övriga relevanta aktörers åtaganden utvecklas och vässas steg för steg. Detta görs parallellt med insatser för implementering och skalning för att på ett bättre sätt att driva på omställningen. Samordningsfunktionen ska stödja uppbyggnaden av aktörernas gemensamma förmåga till omställning från kunskap till implementering och utveckla processen för klimatkontrakten till nästa nivå – såväl i ett lokalt, nationellt som internationellt sammanhang.

Samordningsfunktionen ska höja kunskapen och skapa bättre möjligheter för kommuner och aktörer att på lokal nivå dra nytta av och utveckla arbetsätt för att tillvarata de omfattande policypaket på EU-nivå som är ett resultat av

European Green Deal (exempelvis Fit for 55 och taxonomiförordningen för hållbara investeringar).

4.2. Smart policyutveckling

Viable Cities avser fortsatt vara en mobiliserande aktör kring policy och regelverk med tillhörande insatser inom smart policyutveckling. Dels handlar detta om att ge kommuner bättre överblick avseende nuvarande och kommande svensk och europeisk lagstiftning, regler och normer av relevans för städers klimatomställning (exempelvis policypaketet Fit for 55). Dels innefattar det processtöd för förändring av regelverk och normer för att i praktiken underlätta klimatomställningen. Detta kopplar till myndigheternas åtaganden (se avsnitt 5.1) samt utvecklingsarbetet kring systemdemonstratorer (se avsnitt 6.5).

4.3. Innovation

Viable Cities avser utveckla sin roll som föregångare och intermediär (systemkopplare, mellanrumsledare, gränsgångare) för att stärka de koordinerande, mobiliserande och faciliterande insatserna i det framväxande ekosystemet för missionen om Klimatneutrala städer med ett gott liv för alla inom planetens gränser.

För att underlätta för kommuner att implementera innovation som påskyndar klimatomställningen, kommer Viable Cities bidra med kompetensnätverk och processtöd, bland annat genom att kroka arm med andra strategiska innovationsprogram i den fortsatta utvecklingen av Klimatkontrakt 2030. Det gäller framför allt inom mobilitet, energi, byggd miljö, cirkulär ekonomi, hälsa och digitalisering. Utifrån samarbetsavtalet som finns med det strategiska innovationsprogrammet Drive Sweden kring klimatsmart mobilitet kommer samverkan utvecklas ytterligare med såväl städer som myndigheter kring detta område, inte minst med Trafikverket. Inom digitalisering för klimatomställning kommer arbetet utvecklas vidare med det nyligen inrättade Urban Twin Transition Centre.

4.4. Samordnad finansiering

Viable Cities kommer på följande sätt understödja kommuners behov av finansiering av klimatomställning och verka för samarbete och synergi mellan myndigheter och andra aktörer som finansierar klimatomställning och hållbar stadsutveckling.

- Viable Cities kommer fortsatta arbeta med utvecklade former för finansiering kopplat till Klimatkontrakt 2030 med de 23 städerna och de sex myndigheterna som är involverade i detta.
- Viable Cities kommer tillsammans med myndigheterna utveckla arbetet inom samordnad finansiering genom olika insatser som pågår inom området hållbar stadsutveckling, se 5.3 Samordnad finansiering.

- Viable Cities arbetar vidare med att utveckla former för klimatinvesteringsplaner för städer med sikte på att stödja samtliga städer i satsningen Klimatneutrala städer 2030 samt som en del i det internationella arbetet med missionen och tillgängliggöra insikter och verktyg för många fler.

4.5. Samspel med EUs mission klimatneutrala städer

Viable Cities samverkar nära med de stödstrukturer som byggs upp kring EUs mission om klimatneutrala städer 2030 – såväl plattformen för genomförande av EUs mission, NetZeroCities som CapaCITIES, som syftar till att bygga nationella plattformar i fler länder, som partnerskapsprogrammet Driving Urban Transitions (DUT). Viable Cities är också delaktiga i diskussionen på EU-nivå om närmare samverkan och synergier med system-missionen om klimatanpassning (Adaptation to Climate Change), liksom med "New European Bauhaus".

5. Myndigheternas åtaganden

Myndigheterna åtar sig att samverka inom ramen för Klimatkontrakt 2030. Myndigheterna bidrar på så sätt till syftet med det missionsdrivna arbetet att ställa om till klimatneutrala städer 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser.

Under 2024 fortsätter myndigheterna att utveckla stödjande strukturer och nya arbetssätt för en mer sammanhållen, strategisk och lärande utvecklingsprocess. I denna fungerar Rådet för hållbara städer som ramverk och strategiskt forum för myndighetssamverkan, Svensk modell för Hållbar utveckling, som operativ plattform för myndighetssamverkan och Klimatkontrakt 2030 som gemensamt innovations- och testlabb för de 23 städerna och myndigheterna.

Som en del av det kommer Klimatkontraktsmyndigheternas innovationsteam tillsammans ansvara för att driva följande innovationsprocesser: Policylab (5.1), Systemdemonstratorer (5.2) och Lokal portföljanalys (5.3). Arbetet innebär även medverkan i Transition Lab som Viable Cities faciliterar. Myndigheterna avser att på Arena klimatkontrakt, mötesplatsen för dialogverkstad mellan kommunerna och myndigheterna, under 2024 särskilt fokusera på utvecklingen av Klimatkontrakt 2030 som innovation av governance. (se 6.1)

Myndigheterna åtar sig att fortsätta det gemensamma arbetet kring följande utveckling under 2024 för att stödja kommunernas klimatomställning:

5.1. Smart policyutveckling

Tillsammans med kommunerna samverkar myndigheterna för att identifiera och bidra till utvecklingen mot mer ändamålsenliga regelverk och andra styrmedel för

hållbar stadsutveckling och klimatomställning samt öka förståelse och kunskap om befintliga regelverk. Med kommunernas utvecklingsbehov i en accelererad klimatomställning som fokus, ska processen fortsatt bygga på proaktiv dialog och ömsesidigt lärande.

Under 2024 fortsätter arbetet med policylabb inom ett eller flera av de identifierade utmaningsområdena: inkluderande och hälsofrämjande mobilitet, markanvändning och markanvisning, energiplanering- och energieffektivisering samt cirkulära resurs- och materialflöden. Ett gemensamt utvecklings- och planeringsarbete pågår genom samverkan och dialoger för att förtydliga policyutmaningar och identifiera huvudaktörer, samt säkerställa omställningspotential av policylabb.

5.2. Stöd till forskning, innovation och utveckling

Myndigheterna finansierar insatser för forskning, innovation, utveckling och systeminnovation som stödjer en snabbare klimatomställning. Myndigheternas stöd riktar sig till olika typer av forskning, innovation, tillämpning och demonstration och till viss del investeringsstöd. Stöd tillhandahålls genom öppna utlysningar och andra former såsom till exempel beställarnätverk, behovsägarnätverk och innovationsupphandling.²

Under 2024 åtar sig myndigheterna att fortsatt utveckla och finansiera nya typer av insatsformer, såsom: Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer, (Läs mer under 6.5) och Urban Twin Transition Center² för digitalisering som ger bättre stöd för städernas klimatomställning.

5.3. Samordnande insatser kring finansiering

Myndigheterna utvecklar löpande samordningen kring insatser som pågår inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning för att skapa bättre framförhållning och samlad information.

Baserat på den innovationsprocess om metodutveckling för lokala portföljanalyser som genomfördes 2023 avser myndigheterna att under 2024 leverera sammanställda utdata från vissa av myndigheternas finansiering till samtliga 23 kommuner. Innovationsarbetet kommer även att fortsätta under 2024 i syfte att dels höja kvaliteten och täckningen av levererade data, dels genom ett eller flera fördjupningsprojekt i samarbete med vissa intresserade kommuner för att effektivisera processen och öka nyttan hos mottagarna. Det långsiktiga målet med portföljanalyserna är att arbetet ska bidra i arbetet med städernas klimatinvesteringsplaner.

² Se [pressmeddelande från Internetstiftelsen](#)

Hållbarstad.se är Rådet för hållbara städers gemensamma webbplats. Här har myndigheterna åtagit sig att löpande publicera information om finansieringsmöjligheter och utlysningar samt samlat kunskapsstöd från alla ingående myndigheter som är med i Rådet för hållbara städer³.

5.4. Deltagande i europeiska initiativ för hållbara städer

Myndigheterna ingår och arbetar med flera olika europeiska initiativ för att stödja utvecklingen av hållbara städer och samhällen.

I arbetet med att stödja svenskt deltagande i forskningsprogrammet Horisont Europa 2021–2027 ingår att bidra i utformning av utlysningar och aktiviteter samt informera och ge råd till aktörer som planerar att delta i ansökningar i olika europeiska satsningar. Myndigheterna samverkar även i genomförandet av EU:s regionala utvecklingsfond 2021–2027 med insatserna för hållbar urban utveckling.

Myndigheterna fortsätter medverka i partnerskapet Driving Urban Transitions to a Sustainable Future (DUT) där utlysningar och andra aktiviteter inom området hållbar stadsutveckling kommer att vara aktuellt under de kommande åren samt EU-kommissionens satsning "New European Bauhaus",⁴ European Urban Initiative (EUI)⁵ och Urbact⁶.

Myndigheterna bidrar även för att utveckla stödjande funktioner för de städer som valts ut att ingå i missionen på EU-nivå om 100 klimatneutrala städer 2030. Ett exempel är programmet "CapaCITIES"⁷. Genom "CapaCITIES" initieras och stärks nationella förändringsprocesser för att etablera nationella nätverk och styrningsstrukturer.

6. Strategiska utvecklingsprojekt 2024

De strategiska utvecklingsprojekten är viktiga acceleratorer för framväxten av ett ekosystem kring missionen om Klimatneutrala städer 2030 och utgör en gemensam plattform och arena för samverkan och lärande.

³ Boverket, Energimyndigheten, Folkhälsomyndigheten, Formas, Länsstyrelserna, Myndigheten för delaktighet, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, ArkDes (Statens centrum för arkitektur och design) Statens konstråd, Sveriges Kommuner och Regioner, Tillväxtverket, Trafikverket och Vinnova

⁴ New European Bauhaus lyfter fram betydelsen av estetiska, sociala och kulturella värden i den gröna omställningen

⁵ European Urban Initiative, är en hubb för hållbar stadsutveckling på EU-nivå. EUI ska erbjuda stöd till städer för att förbättra och öka sin kapacitet i att utforma strategier, policyer och projekt för hållbar stadsutveckling. (urban-initiative.eu)

⁶ Urbact är ett europeiskt samarbetsprogram för utbyte och lärande inom hållbar stadsutveckling, Tillväxtverket.

⁷ Energimyndigheten och Viable Cities deltar

Under 2024 kommer följande strategiska utvecklingsprojekt att bedrivas inom Viable Cities Transition Lab, med syfte att vid den kommande revideringen av Klimatkontrakt 2030 kunna vidareutveckla innehållet i kontraktet.

6.1. Governance

Utvecklingen inom governance för klimatomställning, både på lokal nivå och mellan lokal, nationell och även EU-nivå, är grundläggande för en bredare kraftsamling och effektivare systemförändringar. Det handlar om att koordinera och leda olika aktörer på olika nivåer i syfte att snabba på klimatomställningen och bromsa klimatförändringarna för att kunna bygga en hållbar framtid. Governance innebär att många aktörer på olika styrnivåer arbetar tillsammans för att gemensamt gå bortom det man som enskild aktör har direkt rådighet över för att förverkliga mål och mission. Det innebär ett systemskifte mot ett helhetstänkande inom offentlig förvaltning och en mer nätverksbaserad styrning. Governance syftar på processen och strukturen för att styra, leda och reglera en organisation, ett samhälle eller ett system. Det handlar om hur beslut tas, hur mandat och ansvar fördelas, och hur regler och riktlinjer upprätthålls och efterlevs. Det är en komplex process som involverar politiska, ekonomiska, tekniska och sociala aspekter som i sin tur kräver samarbete och engagemang från en bredd av samhällsaktörer.

Inför 2024 finns ett fortsatt stort utvecklingsbehov för en djupare förståelse för vad transformativ governance innebär och hur kommuner och städer kan arbeta med det i praktiken. Med erfarenheter och insikter från de första stegen kommer ett gemensamt analysstöd för klimatkontrakt att vidareutvecklas. Detta är ett arbete som måste ske i nära samarbete mellan Viable Cities, myndigheterna och kommuner. Arbetet kommer att samordnas av programkontoret som säkerställer ett förstärkt fokus på analys och uppföljning inom Arena Klimatkontrakt under 2024.

Mobiliseringen med hjälp av Klimatkontrakt 2030 har visat sig vara framgångsrikt och kommer fortsätta utvecklas för att ytterligare stärka, skala upp, bredda och snabba på omställningsarbetet. Det krävs en tydligare behovsorientering / prioritering och skarpare åtaganden från flera håll; från de nationella myndigheterna, från kommunerna och också kopplat till Viable cities roll / åtaganden.

Klimatkontraktet är ett nytt och innovativt verktyg för governance som bygger en långsiktig strategisk process från lokal till internationell nivå utifrån den gemensamma missionen om klimatneutrala och hållbara städer 2030.

6.2. Klimatinvesteringsplaner

En grundtes i missionsdriven innovation är att staten och offentliga organisationer på olika nivåer i samhället tar en aktiv roll i att samskapa och omforma marknader i samspel med näringslivet och andra samhällsaktörer som akademi och civilsamhälle.

Klimatinvesteringsplaner är en central del i arbetet med en utvecklad governance för missionen och under 2024 kraftsamlar vi inom Klimatinvesteringsplaner på flera områden; analyser och test om hur klimatinvesteringsplaner kan kopplas till ordinarie beslutsprocesser, inklusive färdplaner för klimatneutralitet på stadsnivå, analyser av nödvändiga klimatinvesteringar inom områden med stor påverkan på klimatutsläpp, exempelvis värme/kyla, mobilitet, mat osv, ekonomiska analyser av multipla nyttor av klimatomställning, exempelvis där klimatomställning kan bidra till såväl kostnadsbesparingar som kvantifierade nyttor som exempelvis ökad hälsa, fler arbetstillfällen, trygghet etc., hur hållbarhetsindikatorer kan införlivas mer systematiskt inom kommersiell förvaltning och kontraktshantering.

Under 2024 vidareutvecklas Viable Cities finansiella dashboard och införlivar investeringsplanssidan, finansiella indikatorerna och de finansieringsflöden som tillhandahålls av olika nationella myndigheter (se avsnitt 5.3). Funktionerna hos olika finansiella instrument kommer att kartläggas och ett antal lärcase startar där finansiella färdplaner tas fram. Dessutom kommer en utvecklad samverkan med investerare för att diskutera hur man mobiliserar privat finansiering för klimatneutrala städer.

Arbetet med Klimatinvesteringsplaner i Sverige hänger nära samman med vad som händer inom plattformen för genomförande av missionen om klimatneutrala städer på europeisk nivå, NetZeroCities.

6.3. Konkurrenskraft genom omställning

En stark mobilisering för omställning till klimatneutralitet kan ge förutsättningar för företag i Sverige att utveckla nya affärsstrategier, och helt nya marknader, som i sin tur ger konkurrenskraft genom att driva en omställning till ett klimatneutralt och hållbart samhälle. Detta är avgörande för Sveriges ambition att vara världens första fossilfria välfärdsland och vårt klimatpolitiska ramverk. Företagens roll i klimatomställningen är central, både som stora utsläppare av växthusgaser men också som leverantör av lösningar för klimatomställning och klimatanpassning.

Under 2024 kraftsamlar Viable Cities inom initiativet Klimatkonkurrenskraft för att tillsammans med en rad andra aktörer utforska vilka systemiska förändringar som kan accelerera samverkan kommun-näringsliv för att uppnå missionen klimatneutrala städer 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser. Samverkan med de myndigheter som signerar Klimatkontraktet är i detta arbete centralt för att kunna driva policyförändringar. Initiativet är främst riktat mot de 23 städer som signerar Klimatkontrakt 2030, med målsättningen att skapa kunskap som kan användas i alla svenska kommuner.

Syftet är att tillsammans kraftsamla kring viktiga insatsområden kopplat till städernas omställningsresor där företagen mobiliseras och är systematiskt engagerade. En

viktig del i arbetet är att stärka varandra i att möta de möjligheter och utmaningar som EUs satsning på bland annat "Fit for 55" innebär. Exempel på insatsområden är upphandling, kompetensförsörjning, näringslivsutveckling och etablering. I arbetet ingår att granska möjligheten att använda kommunala policydokument som upphandlingspolicy, näringslivsprogram och samt ägardirektiv för kommunala bolag för att driva utvecklingen. I arbetet samverkar Viable Cities även med näringslivsorienterade organisationer och initiativ på internationell, nationell och regional nivå där en viktig aspekt är en rättvis och inkluderande omställning.

6.4. Medborgarengagemang

Nuvarande samhällsutmaningar innebär att flera kriser sammanfaller med klimatkrisen. Det gäller bland annat pandemin, kriget i Ukraina, kriser vad gäller energi, mat, råvaror och kritiska mineraler, biodiversitet och demografi. Utmaningarna förstärks av att vi samtidigt upplever en demokratisk utveckling där en växande andel av befolkningen känner sig utanför.

Under 2024 att vidareutvecklas samarbetet mellan städer, myndigheter och andra aktörer för att skapa förutsättningar för medborgarengagemang i klimatomställningen. Inte minst genom utveckling av nya former av medborgarinvolvering i lokala klimatkontrakt och samspel med europeiska satsningar på området.

Under 2024 mobiliseras ett antal lärcase, tester och satsningar inom medborgardeltagande som syftar till att ge reellt inflytande till medborgarna för att snabba på klimatomställningen.

Detta ökar behovet av satsningar som syftar till inkludering och att sätta medborgarna i centrum för omställningen till klimatneutralt och hållbart samhälle, bland annat genom nya former för medborgarinvolvering (exv medborgarråd) och utveckling av attraktiva livsmiljöer (exv New European Bauhaus) och politik för gestaltad livsmiljö. Medborgarnas kunskap och expertis måste tas tillvara i de beslut som påverkar deras liv, och dessa beslut måste förankras med det stora flertalet för att kunna leda till åtgärder och förändringar i den takt och omfattning som krävs.

6.5. Systemdemonstratorer

Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer är ett strategiskt utvecklingsprojekt inom Klimatkontrakt 2030. Förväntan på systemdemonstratorerna är att de ska ha en väsentlig roll i stadens förmåga att snabba på omställningen samt skapa hög synlighet och engagemang lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Satsningen har en tydlig inriktning mot missions-orienterad innovation, och betonar tydligt vikten av systemperspektiv i omställningsarbetet. En viktig del i insatsformen är ett portföljtänk, där flera åtgärder, initiativ och experiment tillsammans utgör en

större helhet. Systemdemonstratorerna tar sin utgångspunkt i centrala områden i Klimatkontrakt 2030 och är tänkta att bidra till utveckling av kontraktet utifrån insikter från arbetet.

Viable Cities och myndigheterna åtar sig att bidra till att systemdemonstratorerna lyfts i viktiga sammanhang på nationell och internationell nivå samt att dra nytta av insikterna från systemdemonstratorerna i syfte att möjliggöra uppskalning. Samtliga kommuner inom Klimatkontrakt 2030 åtar sig att dra nytta av insikterna från systemdemonstratorerna i syfte att möjliggöra uppskalning.

6.6. Mission klimatneutrala städer 2030 internationellt

Under 2024 sker en fortsatt mobilisering och utveckling för att stärka kopplingen mellan det svenska och europeiska arbetet med missionen klimatneutrala städer 2030. Det sker inom en rad initiativ som involverar såväl städer, myndigheter som Viable Cities som program. Exempel är NetZeroCities (som är en plattform för genomförande av Cities Mission, med utvecklingsarbete kring bland annat Climate City Contract och Climate Investment plans), partnerskapet Driving Urban Transitions (med forsknings- och innovationsprojekt inriktade mot 15-minutersstaden, energipositiva stadsdelar och cirkulär urban ekonomi) samt CapaCITIES (som utvecklar nationella stödplattformar likt Viable Cities i fler europeiska länder).

New European Bauhaus-initiativet lanserades av EU-kommissionen i januari 2021, och kopplar samman EUs gröna giv med vår byggda miljö. I genomförandeplanen för Cities Mission pekar EU-kommissionen på att EUs Climate City Contract ska möjliggöra medverkande städer att integrera och stärka värden och principer i New European Bauhaus-initiativet i sina planer för klimatneutralitet. Arbetet kring New European Bauhaus sker i samverkan med Boverkets (Rådet för hållbara städer) regeringsuppdrag att samordna Sveriges medverkan i New European Bauhaus.

På ett liknande sätt som EU mobiliserar 112 städer sker ett samarbete i Urban Transitions Mission inom det globala initiativet Mission Innovation, där en första etapp avser att samla cirka 300 globala städer.

7. Gemensamt arbete kring uppföljning, utvärdering och uppdatering

Viable Cities och kommunen är överens om att genomföra en årlig uppföljning av kommunens resultat inom ramen för Klimatkontrakt 2030. Viable Cities tar fram underlag för en årlig uppföljning på kommunal och nationell nivå.

7.1. Viktigaste uppdateringar för kommunen

Under 2023 det tydliggjorts att Kristianstads kommun tillsammans med våra partners ska ta ett särskilt ansvar för omställning av livsmedelssystemet för klimatneutrala och resilienta städer. Livsmedelssektorn är en viktig sektor för Kristianstad, historiskt och i framtiden. Här finns mängder av aktörer som driver utvecklingen framåt. Samtidigt står det klart att livsmedelssystemet måste förändras i alla led för att säkra framtida livsmedelsförsörjning. Kristianstads kommun har alla förutsättningar att bli ett modellområde för hållbart, klimat neutralt och resilient livsmedelssystem.

Under 2023 har Kristianstads kommun sjösatt lokala klimatkontrakt vilket har mötts med stort intresse och uppslutning från näringslivet. Ett tiotal lokala klimatkontrakt signerades under 2023 och under 2024 så kommer fler företag och föreningar ansluta sig. Syftet med lokala klimatkontrakt är att minska utsläppen av växthusgaser, att synliggöra utmaningar och hinder för det samt att samlas kring möjligheter och samarbeten för en skyndsam och hållbar klimatomställning.

7.2. Mest angelägna erfarenheter att dela för kommunen

I Kristianstads kommun kombineras det klimatstrategiska arbetet med biologisk mångfald och klimatanpassning. Här görs en klimatomställning som är bra för natur och människa för att skapa en hållbar framtid med hög resiliens. Biosfärområdet Kristianstad Vattenriket arbetar framgångsrikt med åtgärder som förenar social och ekologisk hållbarhet: som gynnar biologisk mångfald, minskar klimatbelastningen, tillgängliggör naturen för medborgare och sprider lärande och kunskap. Vattenriket är ett modellområde för hållbar utveckling och utgör en viktig arena för arbetet med Klimatneutrala Kristianstad 2030.

Att kraftsamla kring livsmedelssystemet är viktigt för att minska klimat- och miljöpåverkan lokalt. Det är också ett profilområde för kommunen och en viktig utgångspunkt för utveckling och tillväxt. Genom att fokusera på detta område så kan vi skapa en nödvändig lokal omställningsarena utifrån frågor som berör många och som är en del av kulturen i Kristianstad.

Under 2023 har vi börjat utforska hur vi ska kommunicera kring klimatomställningen på ett sätt som engagerar, involverar och mobiliserar människor och aktörer. Med utgångspunkt i Viable Cities metod för storytelling har vi skapat en berättelse som berör. Nu fortsätter arbetet med att sprida metoden till fler sammanhang och undersöka hur vi kan involvera medborgare, särskilt unga, att samskapa berättelser om hur det är att leva i Klimatneutrala Kristianstad 2030, då livskvaliteten är hög för fler inom planetens gränser.

7.3. Viktigaste uppdateringar för Viable Cities

Under 2023 har Viable Cities arbete med att underlätta processen kring klimatkontrakt utvecklats. Viable Cities som program har också förberett en ny flerårig fas i programmet. Dessutom har ett betydande utvecklingsarbete skett kring klimatinvesteringsplaner och den nya insatsformen systemdemonstratorer har tagit nya steg. I det internationella samarbetet kring missionen har en process på EU-nivå kring klimatkontrakt etablerats och flera svenska städer har haft framgång i att bli delaktiga i arbetet med missionen om klimatneutrala städer med finansiering från Horisont Europa.

7.3.1 Processen kring klimatkontrakt

Under 2023 har arbetet gått vidare med att utveckla Viable Cities roll som underlättare av processen kring klimatkontraktet i samspel med de 23 städerna och 6 myndigheter som hittills är signatärer. Vidareutveckling har gjorts av plattform för snabbare lärande genom Viable Cities Transition Lab Forum, City Labs, Klimatfrukostar och en rad olika format för möten mellan städer och myndigheter och andra aktörer. Vidare har samspelet med de signerande myndigheterna utvecklats för att fördjupa processen med Klimatkontrakt 2030 ytterligare. Parallellt har arbetet fortsatt i de 23 städerna med att utveckla olika former av lokala klimatkontrakt som en del i att mobilisera lokala omställningsarenor med företag, offentlig verksamhet, akademi och forskningsinstitut och civilsamhälle. Mobiliseringen på EU-nivå med de 112 städer som är föregångare i missionen om klimatneutrala städer 2030 har också inneburit en process med att etablera klimatkontrakt där Viable Cities är delaktiga. Viable Cities ser ett ökat behov av att skapa synergier och arbeta med att utveckla stödet till lärande mellan städer och vidareutveckla gränssnitten mellan lokal, nationell och internationell nivå. Allt för att stärka den kollektiva förmågan till omställning.

7.3.2 Strategiskt arbete inför ny fas av programmet

Att på olika sätt skala upp relevanta satsningar för större effekt och snabbare takt i omställningen är en avgörande del i Viable Cities arbete framåt. Dessutom står det klart att det fortsatta arbetet behöver ske i en situation där multipla kriser sammanfaller med klimatkrisen. Under året har ett omfattande strategiarbete genomförts som förberedelse inför nästa fleråriga fas i programmet. Viable Cities har i oktober lämnat in en ansökan om att bli ett av programmen inom den nya missionsinriktade programformen Impact Innovation. Parallellt lämnas underlag in för nästa fas som strategiskt innovationsprogram där en utvärdering av programmets första sex år färdigställts. Viable Cities har också på olika sätt lämnat inspel till regeringens kommande klimatpolitiska handlingsplan, den kommande forsknings- och innovationspropositionen och och bidragit till SKRs beredning⁸ om hur kommuner

⁸ Rättvis och hållbar omställning för klimatet – Förslag från SKR:s programberedning för hållbar omställning, SKR, september 2023

och regioner kan förbättra och intensifiera arbetet med klimatanpassning och minskad klimatpåverkan.

7.3.3 Strategiska insatser för uppskalning och acceleration

Som en del i arbetet med klimatkontrakt har ett fortsatt utvecklingsarbete med klimatinvesteringar för städers omställning skett både i Sverige och i det Europeiska samarbetet. Inom ramen för detta har också dialogen utvecklats med relevanta finansaktörer. Under året har även arbetet med digitalisering intensifierats och i november etablerades Urban Twin Transition Centre i samverkan med Viable Cities. Arbete har också inletts med att förbereda processer för ökat medborgarengagemang / -deltagande för att skapa metoder och insikter som kan användas av många städer. Under året har i samarbete med Viable Cities även en forskarskola för rättvis omställning i städer startats vid Linköping universitet. Lunds universitet har även, i samarbete med Viable Cities, lanserat en Massive Online Open Course, MOOC: Cities, Climate and Change: Pathways and Opportunities. Även arbetet kring storytelling och kommunikation för omställning har vidareutvecklats. Nästa steg i arbetet med att utveckla en ny insatsform, Systemdemonstratorer, har tagits med finansiering från Vinnova och Viable Cities av två systemdemonstratorer: CoAct i Lund som fokuserar både på hållbar mobilitet och energipositiv stadsdel, och SnabbSam i Stockholm som inriktas på en fossilfri stadskärna. Andra städer är angelägna om att kroka arm i dessa satsningar för att lära tillsammans. Femton förstudier har finansierats inom Viable Cities för att utforska hur vi kan ge än mer kraft till städernas omställning inom tre områden: medborgarengagemang, klimatinvesteringar och regional samverkan.

7.3.4 Internationella allianser kring missionen

Fortsatt arbete med mobilisering av städer och länder kring missionen, där Viable Cities är delaktiga sker på flera sätt (exv NetZeroCities, Driving Urban Transitions, CapaCITIES, Urban Transitions Mission). Under året publicerades en utvärdering beställd av EU-kommissionen av arbetet inom EU med de fem missionerna⁹. Den drar bl a slutsatsen att missionen Climate-neutral and smart cities 2030 (Cities Mission) redan har åstadkommit en betydande mobilisering för snabbare klimatomställning i städer. Utvärderarna pekar på att inrättandet av Cities Mission var viktigt och lägligt för att ta itu med "implementeringsgapet" och de systemutmaningar som enskilda städers klimatarbete aldrig kan lösa på egen hand.

Viable Cities har fortsatt sitt arbete som en av många internationella partners i NetZeroCities för att underlätta omställningen i de 112 städer (varav sju svenska). NetZeroCities har i dialog med EU-kommissionen utformat klimatkontrakt för städer i hela EU som verktyg för snabbare klimatomställning. Här är klimatinvesteringar en viktig del. Ambitionen är, liksom i Viable Cities arbete i övrigt, att lärdomar, metoder

⁹ Alasdair Reid et al. Study supporting the assessment of EU Missions and the review of mission areas – Mission areas review report. 10.2777/61143, Europeiska kommissionen, 2023

och verktyg ska komma till nytta för många fler städer i deras omställning. Inom ramen för NetZeroCities har svenska städer haft framgång och beviljats stöd i flera satsningar för att förstärka sitt arbete med klimatomställningen. Exempelvis har Malmö, Uppsala och Umeå fått stöd i satsningen Pilot Cities (totalt cirka 45 milj kr), och inom satsningen Twinning som inriktas på lärtpartners för omställning finns Luleå (som matchas med Umeå) och Lund bland de städer som har blivit utvalda och matchade med pilotstäder.

I det arbete som bedrivits i ett antal år på global nivå inom Climate Smart Cities Challenge, och som involverar en rad svenska aktörer, tas nya steg i att vidareutveckla arbetet. Det handlar bland annat om att sammankoppla de fyra systemdemonstratorerna inom initiativet med de två svenska liksom att verka för mobilisering av kapital. Samarbetet med UN-Habitat är centralt i detta och en dialog förs om bredare samverkan med UN-Habitat med utgångspunkt i städernas klimatomställning. Likaså har dialog inletts om ett bredare samarbete med Världsnaturfonden WWF kring städernas klimatomställning i Sverige såväl som internationellt.

7.4. Viktigaste uppdateringar för myndigheterna

Inom Klimatkontrakt 2030 har myndigheterna under 2023 arbetat gemensamt med fyra innovationsprocesser. Inom Smart policyutveckling har fem utmaningar identifierats för policylab. I två städer testas Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer. En metod för lokal portföljanslys har testats och skalas upp. En fördjupad analys kring Klimatkontrakt som modell för utvecklad governance har genomförts.

7.4.1 Smart policyutveckling

Under 2023 genomfördes flera gemensamma workshops med klimatkontraktskommuner och klimatkontraktsmyndigheter, för att påbörja utvecklingen av mer ändamålsenliga regelverk och andra styrmedel. Fem utmaningsområden identifierades och dessa kartlades och utreddes vidare med mål att fatta beslut om uppstart av flera så kallade policylab inom ett eller flera av de identifierade områdena. Representanter från myndigheterna arbetade vidare mellan workshopparna med att bearbeta data som kom fram och planerade för kommande arbete. Allt arbete skedde under utforskande och lärande former med alla inblandade.

7.4.2 Systemdemonstratorer

Under 2023 har satsningen på Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer fortsatt. Utlysningen Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer – Planeringsfas genomfördes, och två städer beviljades stöd. Utlysningen kommer under 2024 sömlöst att följas av utlysningen Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer

– Genomförandefas, vilken endast kommer vara öppen för samma två städer som beviljats stöd i Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer – Planeringsfas.

7.4.3 Lokala portföljanalyser

Under 2023 har myndigheterna fortsatt att utveckla en metod för portföljanalys av myndigheternas samlade finansiering till städer. Metoden har under året testats i dialog med fem av kommunerna. Syftet har under året varit att undersöka och identifiera användningsområden i kommunerna, samt för att möjliggöra för en uppskalning till samtliga 23 kommuner. Årets arbete och genomfört test presenterades och vidareutvecklades gemensamt under Transition Lab Forum i Kristianstad under hösten.

7.4.4 Stärkt myndighetssamverkan

Under 2023 har myndigheterna inom Rådet för hållbara städer beviljats medel från det nationella programmet inom Europeiska regionalfonden (Eruf) för att utveckla en mer operativ myndighetsgemensam samverkansplattform. Samverkansplattformen har fått namnet Svensk modell för hållbar urban utveckling. Syftet är att kraftsamla kring myndigheternas mer operativa arbete och utveckla ett samordnat och gemensamt arbete för att stärka kommunernas innovationsförmåga. För att öka synergier och lärandet mellan flera av myndigheternas närliggande uppdrag och initiativ beslutade Rådet för hållbara städer att under 2023 se över hur Rådet kan stärkas i sin roll som strategiskt forum och utgöra ett ramverk för den operativa samverkansplattformen Svensk modell för urban hållbar utveckling och Klimatkontrakt 2030 som en gemensam innovations- och testlabb för de 23 städerna och myndigheterna samt ytterligare andra identifierade närliggande initiativ.

7.4.5 Klimatkontrakt som governancemodell

Utvecklingen inom governance för klimatomställning, både på lokal nivå och mellan lokal, nationell och även EU nivå, utgör grundläggande förutsättningar för bredare kraftsamling och effektivare systemförändringar. Under 2023 riktade myndighetssamverkan, med Vinnovas analysstöd, ett särskilt fokus på governancefrågorna. I nära samarbete med Viable Cities och med aktiv medverkan av både myndigheterna och städerna, genomfördes ett strategiskt analysprojekt "Klimatomställning av städer – en svensk modell för att öka takten i omställning." Utifrån de praktiska erfarenheterna under de senaste två decennierna, har begreppet "governance" för klimatomställning kunnat tas fram ur ett operativt perspektiv. Governance används när en myndighet behöver gå bortom det man har direkt rådighet över för att förverkliga ett mål, vilket också innebär systemskiften att gå från stuprörsbaserad verksamhet till helhetstänkande inom offentlig förvaltning. I governance samverkar myndigheten med näringsliv, civilsamhälle och akademi.

9. Kontraktet

Parterna är överens om att dessa gemensamma åtaganden, såsom de formuleras ovan, ska gälla för 2024. Den första versionen av Klimatkontrakt 2030 signerades 2020, den andra 2021 och den tredje 2022. Klimatkontraktet ska uppdateras och förnyas inför varje nytt år.

Klimatkontrakt 2030

Mellan Kristianstads kommun, myndigheterna
Energimyndigheten, Vinnova, Formas, Tillväxtverket,
Trafikverket, Naturvårdsverket samt Viable Cities.

Stockholm 2023-12-08 Parterna är överens om att dessa gemensamma åtaganden, såsom de formuleras ovan, ska gälla för 2024. Den första versionen av Klimatkontrakt 2030 signerades 2020, den andra 2021 och den tredje 2022. Klimatkontraktet ska uppdateras och förnyas inför varje nytt år.

Camilla Palm

Kommunstyrelsens ordförande,
Kristianstads kommun

Olga Kordas

Programchef,
Viable Cities

Robert Andrén

Generaldirektör,
Energimyndigheten

Darja Isaksson

Generaldirektör,
Vinnova

Johan Kuylenstierna

Generaldirektör,
Formas

Elisabeth Backteman

Generaldirektör,
Tillväxtverket

Roberto Maiorana

Generaldirektör,
Trafikverket

Björn Risinger

Generaldirektör,
Naturvårdsverket

Bilaga 1 – Länkar till dokument

Nedan finns länkar till de mest relevanta dokumenten i relation till Klimatkontrakt 2030 för Kristianstads kommun.

- [Klimatkontrakt 2030, Kristianstad, version 2022](#)
- [Klimat och miljöplan, Kristianstads kommun \(2023\)](#)
- [Strategisk färdplan, Kristianstads kommun \(2021\)](#)
- [Klimatredovisning \(2022\)](#)
- [Strategisk färdplan \(2021-2024\)](#)
- [Dränerade våtmarker och deras växthusgasutsläpp. En kartläggning av organogena jordar i Kristianstads kommun \(2023\)](#)
- [Kunskapsbank för återvätning \(2023\)](#)
- [Lokala klimatkontrakt i Kristianstad \(2023\)](#)